

процеси демократизації та лібералізації, що нині відбуваються в державі, додали позитивного імпульсу розвитку й цієї сфери.

На нашу думку, Україна повинна стати інтеграційним ядром у торгівельній політиці країн, що розвиваються. Шлях до економічної інтеграції з ЄС або ж з Митним Союзом Росії, Білорусі та Казахстану повинен будуватися насамперед на чітких прагматичних засадах. Проте фактичний стан війни з Російською Федерацією, та її окупацією України, дає підстави стверджувати, що західноєвропейський вектор інтеграції є пріоритетним, життєво необхідним та безальтернативним.

Михальчук Дарія Сергіївна,

студент навчально-наукового інституту права та психології НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри цивільно -правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та психології НАВС **Лінік Є.П.**

ОСОБЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЦИФРОВОГО ПІДПISУ У НОТАРІАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Інформаційні технології, бурхливий розвиток яких почався ще 90 - ті рр., докорінно змінили життя. Вже сьогодні факти свідчать: більшість обороту інформації та документів тепер ввозяться електронному вигляді, оскільки технологія електронного підпису здатна ще більше розширити можливості електронного документообігу, поширити його за всі сфери суспільної життя, розвитку доступних всім можливостей електронного бізнесу.

У країнах, де законодавчо закріплено поняття електронного підпису, не виходячи з дому або офісу, можливо безпечно і пізніше гарантовано здійснювати будь -які угоди; відстоювати своїх прав органів правопорядку, ведучи листування електронною поштою; декларувати свої доходи - у податкові органи; а такий анахронізм, як щоденні поїздки бухгалтера до банку реалізації платежів, взагалі давно забутий.

Нині важливим як для самих нотаріусів, так і для вчених, які займаються дослідженнями нотаріального процесу є питання про необхідність оптимізації документообігу шляхом використання електронного підпису, модифікації законів України, які присвячені цьому питанню та приведення їх у відповідність нормам міжнародного права.

Питання застосування електронного підпису при нотаріальному посвідченні правочину піднімалися вченими при коментуванні норм Цивільного кодексу у контексті вимог до письмової форми правочину, але такі коментарі досить короткі і в них має місце лише відсилка до Закону України «Про електронний підпис», що є цілком недостатнім на сьогодні. Питанням застосування нотаріусами електронного підпису в

Україні присвячувалися роботи українських вчених, зокрема, Фурси С.Я, Волкова А., іноземних - Козьє Д., Красиковой Г.В. та ін.

Електронний документообіг (обіг електронних документів) — сукупність процесів створення, оброблення, правлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення [електронних документів](#), які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів. Інструментом, що дозволяє створити правові основи для електронного документообігу (в тому числі в мережі Інтернет) є електронний цифровий підпис.

В Україні відносини, які виникають при використанні електронного цифрового підпису нотаріусами, регулюються законами України «Про електронний цифровий підпис», «Про електронні документи та електронний документообіг». До прийняття нового «Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» (надалі - Порядок) у «Інструкції про вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» (надалі - Інструкція) до виключення п.18 із глави II Інструкції), передбачалося, що застосування ЕЦП на правочинах здійснюється нотаріусом лише за наявності технічних можливостей роботи з електронними документами та на підставі попередньої письмової згоди підписувача щодо використання електронного варіанту підпису. Так, в Інструкції вказувалося, що у заяві повинен бути перелік правочинів, хоча не уточнюється яких саме. Також прописувалося, що у разі застосування ЕП нотаріус спочатку повинен був встановити особу підписувача і перевірити його дієздатність, крім того обсяг правоздатності юридичної особи та повноважень її представника. Нині дане положення у Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України відсутнє, хоча у п. 1 глави 9 Порядку йдеться про те, що заяви можуть викладатися у електронній формі. Крім того п.

8 гл. 7 Порядку передбачається, що нотаріус може засвідчувати справжність електронного цифрового підпису за наявності технічних можливостей роботи з електронними документами.

В українську нотаріальну практику вже включено електронні документи та підпис, зокрема, про електронні заяви йдеться у п.1 глави 9 Порядку. У той же час, у Порядку має місце лаконічне формулювання, згідно якого нотаріус засвідчує справжність електронного підпису на документах лише за наявності технічних можливостей роботи з електронними документами і робить це за правилами, передбаченими чинним законодавством (п. 8 гл. 9 Порядку). Тобто порядок, який мав би встановлювати і конкретизувати повноваження нотаріусів та процедуру їх діяльності, відсилає до іншого і не спеціалізованого законодавства. Однак, дана відсилка некоректна, і тому, що у ч.4 ст. 4 Закону України «Про електронно - цифровий підпис» буквально йдеться: «Нотаріальні дії із засвідчення справжності електронного цифрового підпису на електронних

документах вчиняються відповідно до порядку, встановленого законом».

Таким чином, нотаріуси мають дотримуватись загальних та спеціальних правил, які регламентують роботу з електронними документами і, зокрема, з електронними підписами. Також, виникає необхідність, у чіткому визначенню порядку використання нотаріусами електронних документів та електронно -цифрового підпису, та відповідно внесення відповідних змін до спеціалізованих нормативно - правових актів, насамперед до «Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України».

Орлова Марта Євгенівна,

студент навчально-наукового інституту права та психології НАВС *Науковий керівник:* старший викладач кафедри цивільно -правових дисциплін навчально -наукового інституту права та психології НАВС **Лозова Т.І.**

ЧИ ВИПРАВДАНО СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ?

В Україні в процесі проведення земельної реформи було встановлено мораторій на купівлю -продаж земель сільськогосподарського призначення, однак дія мораторію не поширюється на Державний земельний банк України, що, з одного боку, дає банку одноосібно, монопольно володіти і розпоряджатися стратегічно важливими землями України, а з іншого - всі ті фактори, які ставляться за мету: ефективне управління землями державної власності, консолідація земель, розвиток сільських територій тощо.

Загалом, концепція Державного земельного банку складається з двох частин. Перша - ефективне управління землями державної власності, консолідація земель, розвиток сільських територій. Друга - фінансово-кредитна установа, метою якої є розвиток малого і середнього бізнесу на селі за рахунок дешевих кредитів. У зв'язку зі створення банку внесено зміни до Закону України «Про банки і банківську діяльність» та Земельного кодексу України.

Створення такої структури не є нововведенням. Державний Земельний банк функціонував на території України за часів Гетьманату (1918). Павло Скоропадський у своїй «Грамоті до всього українського народу» одразу ж проголосив, що основою його аграрної політики буде створення великого шару середніх хліборобів-власників, які б отримали свою частку землі через парцеляцію і від розпродажу великих маєтків. Для можливості виконання цього завдання банку було надано право проводити такі операції: видачу довгострокових позичок на купівлю землі, видачу позичок під заставу землі, купувати землі за